

ETIKA V SOCIALNEM DELU

16.10.2012, Priprave na prakso

Ana M. Sobočan

Socialno delo & etika

- Socialno delo je zrastle iz humanitarnih in demokratičnih idealov, njegove vrednote pa temeljijo na spoštovanju enakosti, vrednosti in dostojanstva vseh ljudi. Od njegovih začetkov pred več kot stoletjem, je bila praksa v socialnem delu usmerjena k zadovoljevanju človeških potreb in razvijanju človeških potencialov. Človekove pravice in družbena pravičnost služita kot motivacija in izhodišče za dejavnost socialnega dela. V solidarnosti s tistimi, ki so prikrajšani, poklic teži k zmanjševanju revščine in osvobajanju ranljivih in zatiranih ljudi, da bi tako spodbujal družbeno vključevanje. Vrednote socialnega dela so utelešene v nacionalnih in mednarodnih kodeksih etike poklica socialno delo (IFSW; 2001)

Etika in morala

ETIKA

Ethos: grška beseda za 'nrav', 'značaj', 'način življenja', 'običaj'

MORALA

Mos, moris: latinska beseda za 'običaj', 'navado', 'vedenje', 'način življenja'

VREDNOTE

Vrednote so osrednja prepričanja in nagnjenja, ki vodijo naše ravnanje in so podlaga temu, kakšen odnos imamo do drugih ljudi, idej, stvari itd.

ETIKA ...

... kaj je prav in kaj narobe, kaj je potrebno storiti in česa ne smemo storiti ...

Vloga in uporaba etičnih kodeksov

- TEMELJ poklica socialnega dela
- VODILO za strokovno ravnanje
- OPOMNIK na cilje, vlogo in vrednote SD
- OKVIR za pričakovanja družbe glede ravnanja socialnih delavk

Etični kodeksi

- Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu
- Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije
- Etični kodeks organiziranega prostovoljstva

Vrednote v socialnem delu –

KODEKS ETIKE

- SOCIALNA PRAVIČNOST, SOLIDARNOST, ČLOVEKOVE PRAVICE
- Vrednost in dostojanstvo vsakega posameznika
- Pravica do spoštovanja, zasebnosti in zaupnosti
- Pravica posameznice do izbir
- Upoštevanje moči in sposobnosti vsake skupnosti / posameznice
- Pravica do zaščite, varnosti za tiste, ki so v položaju, kjer lahko pride do zlorabe, izkoriščanja ali nasilja

Vrednote v socialnem delu – **ZNANJE SOCIALNIH DELAVK**

Socialna delavka / delavec :

- pozna procese in odnose neenakosti v družbi (razmerja moči glede na etničnost, spol, ekonomski položaj ...)
- razume in nasprotuje učinkom stigme in diskriminacije (na podlagi revščine, hendikepa, starosti...)
- pozna individualni in institucionalni rasizem in načine, kako ga zmanjševati z anti-rasistično prakso
- razume vprašanja spola in deluje anti-seksistično
- prepozna situacije, ki zahtevajo spremembo javnih politik in deluje v smeri sprememb
- itd.

Vrednote v socialnem delu –

RAVNANJE SOCIALNIH DELAVK

- Se bori za socialno pravičnost in spodbuja solidarnost
- Pozna načela, ki izhajajo iz človekovih pravic in jih udejanja v praksi, ter dopolnjuje s skupnostnimi vidiki
- Identificira in reflektira lastne predsodke in vrednote in posledice le-teh pri svojem praktičnem delu
- Spoštuje in ceni enkratnost in raznolikost, prepozna v ljudeh njihove moči in gradi na njih
- Ravna v smeri človekove pravice do izbire, zasebnosti, zaupnosti in varnosti (in prepozna različne zahteve)
- Pomaga ljudem, da izboljšajo nadzor nad svojim življenjem in kvaliteto svojega življenja
- Identificira, analizira in je aktivna v boju proti diskriminaciji, rasizmu, oviram, neenakosti, nepravičnosti
- Ravna tako, da s tem ne škoduje ali ne stigmatizira posameznic, skupin ali skupnosti

Zakaj je težko ravnati etično?

- Pomanjkanje znanja
- Ne želimo izstopati
- Strah pred tem, da bomo izpostavljeni
- Prevelik osebni davek
- Občutek nemoči
- Apatičnost, resigniranost
- Učinek vpliva drugih
- Zmedenost / preveč kompleksna situacija

Testiraj svojo idejo!

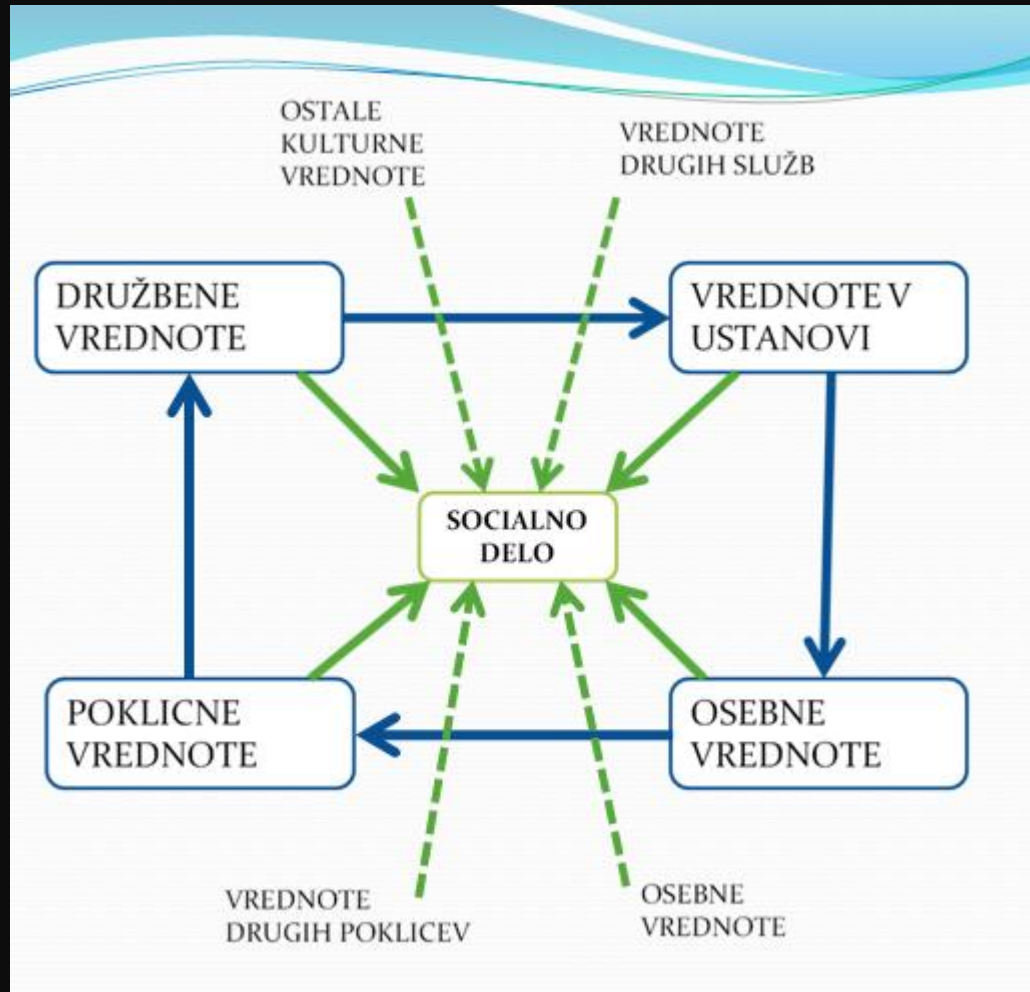
- Preobračanje besed
- V čevljih drugega
- Na naslovnici časopisa
- Vzornik
- Bližnja oseba
- Mama

... vprašanja ...

- Šolska socialna delavka dečku iz šole, kamor hodi tudi njen sin, podari oblačila, ki jih je sin že prerastel.

Socialno delo in vrednotni sistemi

Primeri etičnih dilem

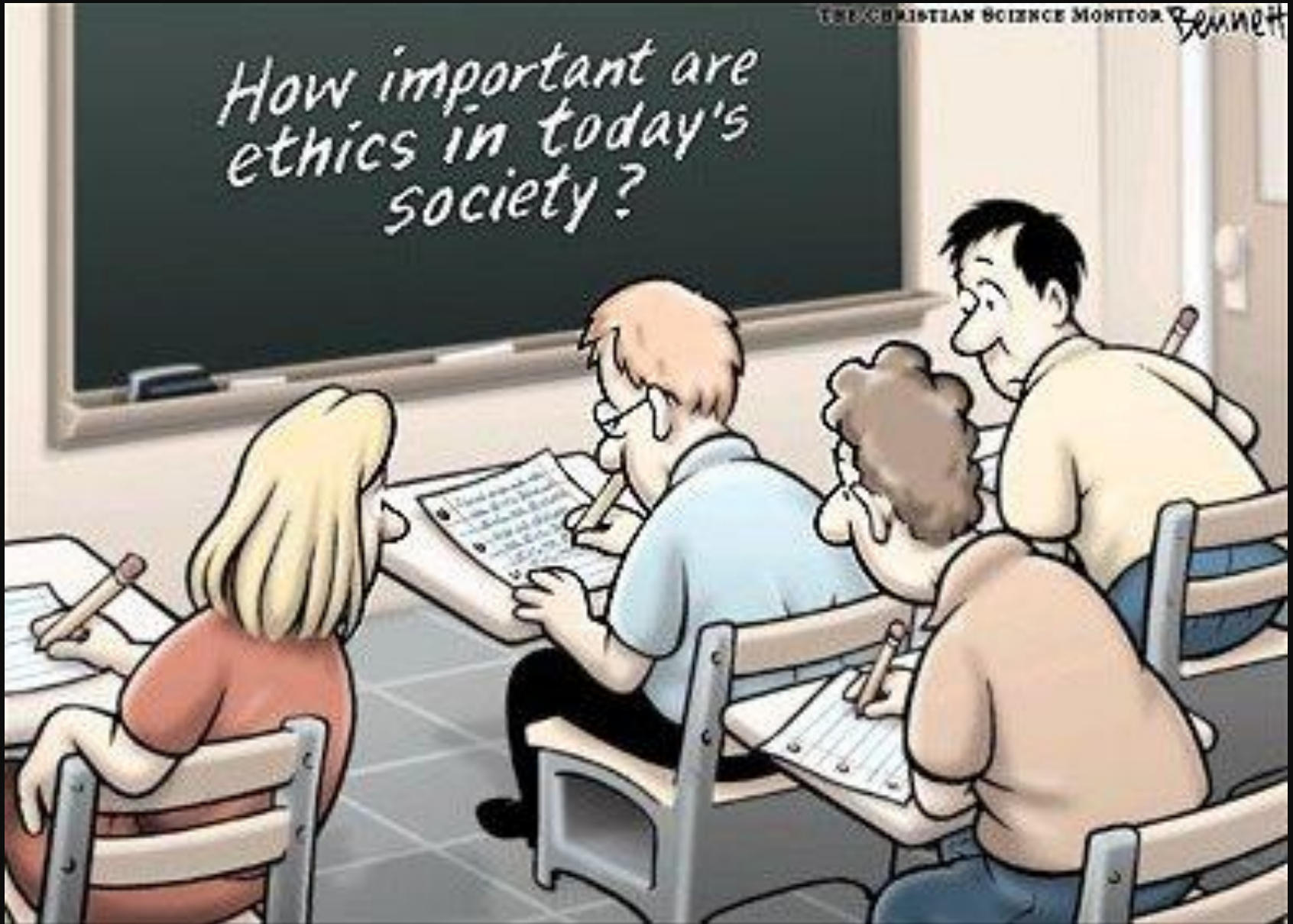
- Pravica do izbire / skrb (za varnost)
- Kulturna raznolikost, posebnosti / skrb (za varnost)
- Želje in potrebe uporabnice / želje in potrebe njenih skrbnikov
- Načelo zaupnosti / komunikacija z drugimi v ustanovi (iskanje boljših rešitev, skrb za varnost itd.)
- Pravica do izbire / interesi skupnosti
- Potrebe posameznika / potrebe skupnosti

Koristna vprašanja, kadar smo v dilemi

- (1) Kdo ali kaj je cilj / motivacija?
- (2) Koga ali česa se najbolj bojim?
- (3) Komu ali čemu dolgujem lojalnost?
- (4) S kom ali s čim (ne) želim sodelovati?
- (5) Pri kom ali pri čem dobim podporo / oviro?
- (6) O kom ali o čem se moram podučiti?

(Sobočan 2012: 314)

Kako pomembna je etika v današnji družbi?

Vloga socialnega dela

- “Socialno delo ima pomembno vlogo pri tem, da pripomore k 'humanizaciji' družbe, v kateri se človeška dimenzija tako hitro izgubi pod pritiski drvečega sveta, ki ga vodijo konflikti, diskriminacija, zatiranje in zasledovanje moči in bogastva – vse to pogosto na račun drugih pomembnih življenjskih vidikov, kot npr. sočutje, skupni čut za človečnost in duhovno rast, itd.”
(Thompson 2005: 185).

Predlogi za branje

- Dragoš, S. (1996) Socialna etika: med prepričanjem in odgovornostjo. *Socialno delo*, let. 35, št. 3., str. 217-225.
- Dragoš, S. (2003) Metaetika v socialnem delu. *Socialno delo*, let. 42, št. 4/5, str. 283-291.
- Banks, S. (2011), Od strokovne etike do etike v strokovnem delu. *Socialno delo*, let. 50, št. 3/4, str. 187-196.
- Sobočan, A.M. (2011) Etika v socialnem delu. *Socialno delo*, let. 50, št. 3/4, str. 205-215.

Hvala za pozornost!

Ana.sobocan@fsd.uni-lj.si